

TMMOB
İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI

Sayı : OB.1596

30 Eylül 2026

Konu : İnşaat Mühendislerinin Yaşadığı Sorunlar Hk.

T.C.
SOSYAL GÜVENLİK KURUMU
Sigorta Primleri Genel Müdürlüğüne
ANKARA

Konu: Ülkemiz genelinde inşaat, yapı denetim, mühendislik, mimarlık, proje, kontrollük ve müşavirlik alanlarında faaliyet gösteren işyerlerinde istihdam edilen inşaat mühendisleri, denetçi mimar ve mühendisler ile şantiye şeflerinin; Sosyal Güvenlik Kurumu'na gerçeğe aykırı meslek koduyla bildirilmesi, prime esas kazançlarının fiilen hak ettikleri brüt ücretin altında (ekseriyetle asgari ücret düzeyinde) gösterilmesi benzeri yaşanan sorunlar hakkında.

Açıklamalar:

İnşaat sektöründe ücretli olarak istihdam edilen inşaat mühendislerinin çalışma koşulları; mesleki yetki, görev ve yasal sorumluluklarıyla bağdaşmayan ücret düzeyleri, gerçeğe aykırı sigortalılık bildirimleri ve güvencesiz çalışma koşulları sebebiyle her geçen gün ağırlaşmaktadır. TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası'na ulaşan somut bildirimler, şikâyetler ve sahada yapılan incelemeler neticesinde; istihdam edilen çok sayıda inşaat mühendisinin fiilen yürüttüğü göreve uygun olmayan meslek kodlarıyla Sosyal Güvenlik Kurumu'na bildirildiği, hak ettikleri veya fiilen aldıkları ücretlerin çok altında —ekseriyetle asgari ücret seviyesinde— prime esas kazanç (PEK) üzerinden tescil edildikleri ve çalışma gün sayılarında gerçeğe aykırı, eksik bildirimler yapıldığı tespit edilmiştir.

Mühendislik hizmeti ifa eden personelin düşük ücretlerle veya uygun olmayan meslek kodları ile gösterilmesi, yalnızca çalışanların özlük haklarını zedelemekle kalmamakta, kamu düzenini ve Kurumun prim gelirlerini doğrudan zarara uğratmaktadır. Bu uygulamalar Kurumun prim kaybına yol açtığı gibi; mühendislerin emeklilik aylığı, geçici iş göremezlik ödeneği ve diğer sosyal güvenlik haklarında telifisi imkânsız kayıplar meydana getirmektedir. Bu nedenle Kurumunuz denetimlerinin yalnızca şekli bir sigortalılık kaydının varlığıyla sınırlandırılmayıp çalışanların fiilen yürüttükleri görev ile bildirilen meslek kodunun, kazancın ve gün sayısının uyumunu da kapsamalıdır. Bu kapsamda Odamızca tespit edilen hususlar aşağıda ayrı ayrı açıklanmaktadır.

Odamızca yapılan değerlendirmeler ve tarafımıza ulaşan bildirimler çerçevesinde tespit edilen başlıca hususlar aşağıda ayrı başlıklar hâlinde açıklanmaktadır.

TMMOB

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI

1- Yapılan İşe Uygun Meslek Kodu Bildirim Yükümlülüğü

İşverenlerin, sigortalıların işyerlerinde fiilen icra ettikleri işe uygun meslek adı ve kodunu Kuruma bildirmeleri yasal bir zorunluluktur. Uygulamada ise pek çok inşaat mühendisi fiilen mühendislik ve şantiye yöneticiliği hizmeti yürüttüğü hâlde; "büro personeli", "satış elemanı", "tekniker" yahut yapılan işle hiçbir ilgisi bulunmayan meslek kodları altında gerçeğe aykırı biçimde bildirilmektedir.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 102 nci maddesinin birinci fıkrasının (n) bendinde; *"Muhtasar ve prim hizmet beyannamesinde, sigortalıların işyerlerinde fiilen yaptıkları işe uygun meslek adı ve kodunu, gerçeğe aykırı bildiren her bir işyeri için aylık asgari ücreti geçmemek üzere meslek adı ve kodu gerçeğe aykırı bildirilen sigortalı başına asgari ücretin onda biri tutarında idari para cezası uygulanır."* hükmüne yer verilmiştir.

Anılan düzenleme çerçevesinde, sigortalıların fiilen yürüttükleri görev ile Kuruma bildirilen meslek adı ve kodunun uyumunun, Kurumunuzun denetim ve kontrol mekanizmaları aracılığıyla incelenmesinin; tespit edilecek aykırılıklar bakımından ise ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda gerekli idari işlemlerin tesis edilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

2- Prime Esas Kazancın Gerçek Ücret Üzerinden Bildirilmesi Zorunluluğu

5510 sayılı Kanun'un hükümlerinde; *"Prime esas kazançların hesabında; 1) Hak edilen ücretlerin, brüt toplamı esas alınır."* Düzenlemesi getirilmiştir.

Buna karşın sahada çalışan inşaat mühendislerinin büyük bir bölümünün prime esas kazançları gerçeği yansıtmayacak şekilde brüt asgari ücretten gösterilmekte, kalan ücret tutarları kayıt dışı yollarla ödenmektedir. Ücretlerin brüt tutarının eksik beyan edilmesi, Kurum alacağının resen tahakkukunu ve işveren aleyhine idari para cezası uygulanmasını zorunlu kılan açık bir kanun ihlalidir.

3- Yapı Denetim Kuruluşlarında Görev Üstlenen Teknik Personelin Durumu

Benzer sorunlar, yapı denetim kuruluşlarında görev yapan teknik personel bakımından da yaşanmaktadır. Mevzuat, yapı denetim kuruluşlarında görevli denetçi mimar ve mühendislerin denetim faaliyeti süresince başka mesleki ve inşaat işleriyle ilgili ticari faaliyette bulunmasını yasaklamaktadır. Bunun yanı sıra denetçi ve yardımcı kontrol elemanlarıyla çalışma saatlerini, ücreti, görev ve sorumlulukları içeren bir sözleşme yapılması; yardımcı kontrol elemanlarının başka mesleki ve inşaat işleriyle ilgili ticari faaliyette bulunmaması ve yapı denetim kuruluşunda çalışan bütün personelin sigorta primlerinin ilgili mevzuata uygun biçimde eksiksiz yatırılması öngörülmektedir.

TMMOB

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI

Buna karşın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bünyesindeki Yapı Denetim Sistemi'nde (YDS) tam zamanlı görevli görünen personelin, aynı dönemlerde farklı işverenler nezdinde de sigortalı gösterildiği veya primlerinin eksik yatırıldığı tespit edilmektedir. Bu şahısların iş sözleşmelerinin, fiilî çalışma şartlarının, çalışma sürelerinin ve görevlerini bizzat yapıp yapmadıklarının Kurumunuzca denetlenmesi zaruridir.

4-Şantiye Şeflerinin Sigortalılığı,

Şantiye şeflerinin çalışma ve sigortalılık durumları da aynı bütünlük içinde ele alınmalıdır. İlgili mevzuat, yapı müteahhidi ile şantiye şefi arasında işin adı, süresi, ücreti ve işyeri adresini içeren bir iş sözleşmesi düzenlenmesini esas almakta; tam zamanlı olarak başka bir işte çalışan kişilerin şantiye şefliği üstlenemeyeceğini hükme bağlamaktadır.

Mevzuat, belirlenen iş sayısı ve yapı inşaat alanı sınırları içinde bir şantiye şefinin birden fazla yapım işi üstlenmesine izin verdiğinden, yalnızca birden fazla şantiye kaydının bulunması tek başına aykırılık için yeterli değildir. Bununla birlikte, şantiye şefinin tam zamanlı olarak başka bir işte çalışması, farklı işverenler nezdindeki kayıtlarının fiilî çalışma koşullarıyla bağdaşmaması, çalışma günlerinin veya prime esas kazancının eksik bildirilmesi ya da şantiye şefliği hizmetinin yapılan işe uygun meslek koduyla beyan edilmemesi hâllerinin ayrıca incelenmesi zorunludur.

5- Kurumlar Arası Veri Entegrasyonu ve Çapraz Kontrol Mekanizması

Meslektaşlarımızın üstlendikleri görevlere ilişkin olarak farklı mevzuat hükümleri ile getiren düzenlemeler nedeniyle yaşanan sorunların engellenmesi amacı ile Şantiye-M, Yapı Denetim Sistemi ve ilgili idarelerde bulunan ruhsat, sözleşme ve görevlendirme kayıtları ile SGK bildirimleri arasında düzenli ve kurumsal bir çapraz kontrol mekanizması kurulmalıdır.

Aynı dönemlerde farklı işverenler veya farklı illerde çalışıyor görünen teknik personelin durumu; yürürlükteki iş sayısı ve yapı inşaat alanı sınırları, çalışma süresi, sözleşme ilişkisi ve fiilî çalışma koşulları birlikte değerlendirilerek incelenmelidir. Yapılacak incelemeler sonucunda yapı denetimi ve şantiye şefliği mevzuatı yönünden aykırılık şüphesi doğuran bulguların, gerekli işlemlerin yürütülmesi amacıyla Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile paylaşılması da kurumlar arası denetimin etkinliği bakımından önem taşımaktadır.

6-Asgari Ücret Protokolü

TMMOB ile Sosyal Güvenlik Kurumu arasında 31 Temmuz 2012 tarihinde imzalanan iş birliği protokolü; mühendis, mimar ve şehir plancılarının kayıt dışı istihdamını ve ücretlerinin SGK'ya eksik bildirilmesini önlemek amacıyla, TMMOB

TMMOB

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI

tarafından belirlenen yıllık ücret seviyelerinin Kuruma iletilmesini ve bu seviyelerin denetim çalışmalarında değerlendirilmesini öngörmekteydi. SGK'nın 9 Haziran 2017 tarihli işlemiyle tek taraflı olarak feshedilen bu protokolün günümüz mevzuatına uygun biçimde yenilenmesi; yeni düzenlemede prime esas kazancın yanı sıra meslek kodu, çalışma günü ve teknik personel kayıtlarının doğrulanmasına yönelik açık ve uygulanabilir bir denetim mekanizmasına yer verilmesi gerekmektedir.

Yukarıda açıklanan hususlar birlikte değerlendirildiğinde, inşaat mühendislerinin fiilî çalışma koşulları ile Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılan bildirimler arasındaki uyumun etkin biçimde denetlenmesinin, hem çalışanların sosyal güvenlik haklarının korunması hem de kayıt dışılığın önlenmesi bakımından önem taşıdığı açıktır.

Bu doğrultuda,

1. İnşaat, yapı denetim, mühendislik, müşavirlik, proje ve kontrollük alanlarında faaliyet gösteren işyerlerinde çalışan mühendislerle yönelik olarak etkin, sürekli ve fiilî denetimlerin ivedilikle başlatılmasını,
2. Yapılacak teftişlerde, Şantiye-M, Yapı Denetim Sistemi (YDS) ve belediye yapı ruhsat kayıtları ile Kurumunuz bildirimleri arasında kurumsal çapraz kontrol mekanizmasının işletilmesini; aynı dönemlerde farklı işverenler nezdinde veya farklı illerde gösterilen teknik personelin fiilî çalışma ve sözleşme durumlarının tetkik edilmesini,
3. Yapılacak kontrollerde; prime esas kazanç, çalışma günü ve meslek kodu bildirimlerinin fiilî çalışma koşullarıyla karşılaştırılmasını ve gerçeğe aykırı bildirimlerde resen prim tahakkuku yapılması ve idari yaptırım uygulanmasını,

Talep eder; TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası olarak, meslektaşlarımızın sosyal güvenlik haklarının korunması, kayıt dışı istihdamın önlenmesi ve kamunun prim kaybının önüne geçilmesi amacıyla yürütülecek her türlü çalışmaya mesleki ve teknik katkı sunmaya hazır olduğumuzu bildiririz.

Saygılarımızla arz ve talep ederiz.

Bülent TATLI
TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası
Genel Sekreteri